

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

REDACTOR:
SEBASTIAN BORNEMISA
□ □ □

Cuprinsul:

Adrian Corbul: Fanatici și eroi.
I. U. Soricu: Cântece, poezii.
Ion Dragoslav: Bilet de călătorie
fără plată.
Zaharie Bârsan: Sonet, poezie.
D. Tomescu: Săptămâna literară.
A. Cotruș: Se tângue-un clavir...
poezie.

FLORI DE-O ZI:

Vasile Stoica: Congresul studen-
țesc.
D. M.: Romanul românesc.

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRĂȚII

Abonamentul pe an . . . cor. 12
Abonamentul pe 1/2 an . . . cor. 6
Pentru străinătate pe an . . . cor. 20

Librăria Națională, S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

<i>Liviu Marian</i> : Printre stropi	cor. 1:50
<i>Iosif</i> : Cântece, poezii	2.—
<i>Chiru Nanov</i> : Peste Dorna, note de călătorie	1:50
<i>Dostoievsky</i> : Amintiri din casa morților, roman	1:50
<i>I. U. Soricu</i> : Florile dalbe, poezii	2.—
<i>V. Eftimiu</i> : Poemele singurătății, poezii	2.—
<i>M. Cruceanu</i> : Spre cetatea zorilor, poezii	1:50
<i>Dr. E. Sterian</i> : Educația sexelor	1:50
<i>Al. Ciura</i> : Foiletoane	1:60
<i>N. Zaharia</i> : Viața și opera lui Eminescu, studiu	3.—
<i>H. Stahl</i> : Dela manevre și alte schițe vesele,	1:50
<i>Novicow</i> : Emanciparea femeii	2.—
<i>P. Eliade</i> : Studiu despre M. Maeterlinck	1.—
<i>V. Onițiu</i> : Din cele trecute vremi	2.—

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat asortiment de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și revizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.

Depozit românesc
de

PIANE ȘI ARMONIURI în Sibiiu, str. Cislădiei 7.

Piane și pianine din cele mai bune fabrici din Austria și Germania, în nuc mat sau poleit, în lemn negru, mahagon, palisandru veritabil, construcțiune modernă, cadru pancerat, agrafe, moderator etc., — se pot cumpăra cu preț foarte favorabil în depozitul meu. Transportul și pachetarea sunt gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu distincția stimei

TIMOTEI POPOVICI,
profesor de muzică

Sibiiu—Nagyszeben

Strada Cislădiei 7.

12—20

A APĂRUT

în editura „Librăriei Naționale”
din Orăștie:

LIVIU REBREANU: FRĂMÂNTĂRI,

un frumos volum de nuvele, în care tinărul scriitor ardelean dovedește un bogat talent și o fină pătrundere a sufletului omenesc, prinzând în tablouri pline de viață caractere, cari te zguduie și te mișcă adânc. — Prețul unui volum e C 1:50 + 10 bani porto.

Cele mai de samă noutăți literare,
apărute în 1911 în Ardeal, sunt:

Alexandru Ciura: Amintiri
și „Almanahul
scriitorilor dela noi”,

care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori ardeleni și câte o bucată literară inedită a lor. — Prețul fiecăreia e cor. 1:80 franco. :: ::

Cine le comandă amândouă
le capătă cu cor. 3:20 franco.

Se află la

Librăria Națională, în Orăștie.

A apărut

POEMELE SINGURĂTĂȚII

de **VICTOR EFTIMIU**, autorul neîntrecutei piese: „Înșiră-te mărgărite”. — Volumul elegant, pe hârtie fină, de 224 pagini, cuprinde toate poeziile talentatului scriitor, care într-o formă ușoară, singură în felul ei în literatura noastră, ne redă în versuri pline de măiestrie și de farmec sentimentele unui suflet de-apururi zbuciumat.

Volumul a apărut în editura
„LIBRĂRIEI NAȚIONALE”
din Orăștie — Szászváros.

Prețul unui exemplar e cor. 2.—. Pentru România Lei 2:50. — La comandă de peste 5 exemplare se espediază franco; iar la una de peste 10 exemplare se dă un rabat de 10% și se espediază franco.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

FANATICI ȘI EROI

ADRIAN CORBUL

Trecuseră câteva ceasuri dela moartea lui Micado și trista veste pătrunsesse până și în cele mai umile colibe din Tokio și împrejurimi. Poporul se scurgea pe străzi în cortegii dezolate; pe pietrele drumului oameni ingenuchiați plâneau. Atunci, un soldat, o sentinelă din palatul imperial, surescitat de propria sa jale precum și de acea atmosferă funerară, și-a spintecat brusc pântecile cu o lovitură de pumnal; apoi, scaldat în sânge, el a strigat, în cele din urmă convulsioni ale agoniei, că se sacrifică pentru divinul său împărat.

Cazul ne-a fost adus la cunoștință de presa internațională. El a impresionat profund. Publicul european a văzut într'însul o dovadă mai mult a faimosului eroism japonez. Eroism a fost, într'adevăr, cuvântul rostit cu acest prilej. Și cea dintâi mișcare a mea a fost să mă conformez și eu acestei credințe unanime.

Ceva însă m-a împedecat de a statornici. Admirațiunea mea printru actul sinucigașului nu o simțeam curată: o nuanță nedeslușită, un sentiment vag o turbură. Cu timpul, am chibzuit mai adânc, am comparat faptul cu alte pilde de eroism, luate fie din istorie, fie din legende, fie din vieța de toate zilele, și azi sunt convins că iremediabilul gest al soldatului japonez merită cu totul altă definiție.

Un gând ne izbește mai întâi de toate, când meditam la sacrificiul voluntar al umilei sentinelle a palatului imperial din Tokio: inutilitatea acestei brutale respirațiuni. Soldatul știa prea bine că, colo, în dosul zidurilor pe care era pus să le păzească, într'o încăpere magnifică și necunoscută lui, Micado se odihnea rece și nemișcat — un cadavru. El știa aceasta și totuși și-a vărsat sângele întru mântuirea defunctului său suveran. În mintea noastră omenească, după confirmări milenare, s-a închiegat ideea că eroismul nu este altceva decât vitejia împinsă la extrem și unită cu un sentiment de extraordinară abnegație, ambele puse în serviciul unei persoane sau al unei idei. Și adevăratele fapte eroice sunt săvârșite tocmai în scopul de a evita, prin moartea noastră, relele ce-ar amenința persoanele sau ideea pentru care ne jertfim. Un seamăn al nostru se zbate în valurile mării, sau în vârtoarea perfidă a unui râu; un alt seamăn al nostru, sare și-l scapă cu primejdia vieții lui. Acesta merită să-l numim un erou. Pe câmpul de luptă, soldații decimați de gloanțele dușmănești, se avântă totuși înainte, strânși în jurul deaproapelui lor. Ideea că, sacrificându-se ei, patria lor va fi cruțată de dezastră, le dă puterea să moară până la cel din urmă. Iată un eroism nobil și demn. Savantul care își primejduește vieța pentru triumful științei, este și el

un erou. Erou de acela care se luptă și îndură mii de rele pentru recăpătarea libertății de care concetățenii sunt lipsiți. Da, toți aceștia sunt eroi, suflete mari, generoase, cele mai nobile produse ale speței omenești, fiindcă în ei s-a dezvoltat până la sublim, admirabila silință pe care și-o dau oamenii de a elimina din inimile lor obscurul și tenacele egoism pe care natura l-a sădit în toate vietățile de pe pământ. Și îmbunătățirea aceasta spre care tinde omenirea noastră și care o face atât de augustă în mijlocul creațiunii, nu se dovedește niciodată mai cu strălucire ca atunci când omul se sacrifică pentru om, adecă, când el primește de bunăvoie suferințele și moartea, numai și numai ca să evite suferințele și moartea unui seamăn al său.

...Dacă sinucigașul din Tokio s-ar fi aruncat în ascuțișul săbiei care l-ar fi amenințat pe suveranul său, dacă el ar fi primit de bunăvoie glonțul destinat pieptului împăratesc, mântuind astfel, cu prețul vieții lui, existența aceluia căruia i se închină, sinucigașul din Tokio ar fi meritat cu drept cuvânt numele de erou. De fapt, însă, ce a făcut el? Surescitat până la delir de fantazia-i înfrigurată, hipnotizat de doliul universal care-l înconjură, supunându-se cine știe căror porniri mistice și obscure, el și-a spintecat pântecile în mod atroce, dându-și cu toate acestea perfect seama că după moartea sa cadavrul împăratesc tot cadavru va rămânea și că sacrificiul îi va fi inutil. Ei bine, omul acesta nu a fost un erou, ci un fanatic și între aceste două noțiuni este o deosebire imensă, o prăpastie pe care bunul simț și rațiunea o văd imposibilă de nivelat.

Și totuși, le confundăm așa de des în mintea noastră.

*

Am spus că eroismul este curajul omenească împins până la cele din urmă limite ale lui și pus în serviciul unei fapte frumoase. Dar ce este curajul?... Curajul este voința lucidă cu care ne înfrânăm dulceața de a trăi, espunându-ne risicului de a ne pierde vieța. Și cu cât iubim mai mult vieța, cu atât mai curajoși vom fi, primejduindu-ne-o în mod voluntar. Ne uimim adeseori, înfiorați, de îndrăsneala aceluia care-și spulberă creerii cu propria lor mână și ne simțim lași, dându-ne seamă că noi am fi incapabili de așa ceva. Ne înfricoșarea cu care sinucigașii rup vâlul necunoscutului ne umple de o admirațiune neliniștită. Oamenii aceștia săvârșesc, după credința noastră, un act de curaj neîntrecut. Sentimentul pe care îl avem, că noi n-am fi în stare să-i imităm vreodată, ne strânge inima de dispreț față de noi înșine. Atunci, ne numim meschini și poltroni; și starea aceasta sufletească ne întristează și ne desgustă, până la lacrimi.

Cu toate acestea, fără să vrem ne gândim un lucru: în vieța am dat poate, în momente critice, do-

vezi de un curaj incontestabil, și ne simțim în stare să înfruntăm oricând primejdii pe cari soarta ni le-ar mai scoate în cale. Nu suntem fricoși din fire, și totuși ideea sinuciderii ne cutremură de oroare. De ce? Fiindcă suntem niște firi echilibrate și normale, fiindcă iubim vieța cu un sentiment robust și sănătos. În același timp însă iubim îndeajuns onoarea, pentru a nu ne arătă lași în momente de primejdie. Și aici ar fi adevăratul merit: ca iubind vieța să fim gata de a o riscă în anumite împrejurări.

Sinucigașii însă, tocmai prin natura actului lor, ne dovedesc că nu au nevoie de curaj. În ei, legăturile cari îl leagă pe om de vieța, s-au slăbit, s-au rupt, o silă imensă de lume și de activitatea ei le umple sufletul. Ei se sinucid în mod simplu, firesc, întocmai dupăcum un copac tăiat din rădăcină se usucă, întocmai dupăcum se prăbușește zidul când tenciuiala care leagă cărămizile între dânsese, s-a dezagregat. O nepăsare, o insensibilitate complectă față de existență îi caracterizează pe sinucigași. Ei trăesc, apoi se omoară sub influența unei hipnoze desăvârșite, a unei voințe obscure dar imperioase.

Ei trăesc sub influența unei hipnoze! Și ce este fanatismul, dacă nu tot o hipnoză? În creierul, în sufletul unui fanatic nu trăește decât un gând, o sensibilitate: aceia a ideei ficse care-l conduce în viață. Universul lui se reduce numai la ea. Ochii lui halucinați se deschid largi deasupra lumii, pe care o vede altfel decum o vedem noi. Întreaga lui activitate fizică și fiziologică se țese în jurul subiectului care-l preocupă. Voința streină care-l însufleștește îi atrofiază unele simțuri și concepții în favoarea visului care îi umple existența. Misticismul acesta nu este altceva. Un fachir indian, un derviş musulman, în anachoret creștin nu dau nici o dovadă de eroism schingiindu-și trupul cu o violență care ne înfioară pe noi, oameni normali. Carnea lor este anesteziată, nervii lor sunt insensibilizați de voințe streine sub imperiul căreia trăesc. Un hipnotizat, căruia hipnotizorul său i-ar porunci să se sinucidă, nu poate fi numit nici el un erou; într'însul plăcerea de a trăi care întărește instinctul de conservare, nu ecsistă. Și fanaticul nu este după părerea mea decât un hipnotizat de un gen special.

Nu, sinucigașul din Tokio nu a fost un viteaz. Mai întâi de toate adevărata bravură trebuie să fie generoasă, dezinteresată, fără de care și-ar perde tot parfumul de ideal care constituie marele și superbul ei merit. Dar sinucigașul din Tokio a fost fanatic și actul pe care l'a săvârșit este la dreptul vorbind un act de cămătar. Convins până în cele mai ascunse fibre ale fapturii lui de existența unei lumi viitoare care făgăduiește celor aleși veșnice delicii, el s'a sinucis pătruns de credința că prin renunțarea-i voluntară la lumea sublinară și-a câștigat un loc în raiul pe care imaginațunea sa n'a încetat să-l populeze, cât a trăit, cu cele mai uimitoare fericiri. El și-a împrumutat așa dar existența pământească cu procente enorme. El și-a plasat capitalul în cer.

Și mă gândesc la dorobanții dela Plevna, cu ce curaj, cu ce dispreț de moarte s'au avântat ei în rândurile dușmănești, sub ploaia de foc a Turcilor. Care a fost scutimentul care i-a transformat pe toți acei oameni în eroi? Lăcomia unei fericiri de dincolo de moarte? Nu: ci simpla idee că se luptă pentru pământul care i-a hrănit, pentru sutele de mii de moșnegi, de femei, de copii care își așteptau mântuirea dela devotamentul lor. Eroismul lor a fost așa dar dezinteresat; și nu așteptau nimic altceva afară de fericirea de a-și fi mân-

tuit patria și neamul. Cu totul altfel se luptau redutabilii lor advesari: aceștia își găsiu tot curajul lor în ideea munților de pilaf și a miilor de femei goale pe cari Mohamet le promite acelora cari se luptă pentru Coran. Două mentalități tot atât de opuse le constituiesc deasemenea Francezii și Berberii cari se luptă azi în Maroc, precum și Italianii și Musulmanii cari roșesc cu sângele lor câmpiile aride ale Tripolitaniei. În vreme ce creștinii înfruntă moartea cu bravura pe care o dă adevăratul curaj, inimicii lor se luptă cu setea de a muri pe câmpul de luptă, pentru a dobândi astfel în lumea cealaltă delicia făgăduite de profet.

Dela admirabila pildă pe care a dat-o pe câmpiile dela Mukden, Japonezii ne-au inspirat un respect binemeritat. Să nu îngroșăm însă meritul lor; până în a vedea eroismul chiar în gesturile dezordonate inspirate de un fanatism barbar. Să nu confundăm în mintea noastră produsele eroismului curat, cu acelea ale unui misticism acut. Rezultatele acestor ambe noțiuni prezintă de multeori între dânsese asemănări, așa după cum o arie cântată la flașnetă poate asemăna cu aceiaș arie executată la pian de un virtuos al acestui instrument.

○ ○ ○

Cântece

I.

*Eram copil duios pe-atuncea
Și ochii verzi mă nșiorau,
De dragul lor cântai un cântec
Și-n horă fetele-l cântau.*

*O, și-astăzi mai trăește cântul
In sfânta-ți strună, lăutare,
Dar unde-i ea, cântărei noui
De-avânt și viață dătătoare?*

*Spre dânsa arătați-mi calea
Și-aduceți-mi dela ea vești,
Și plin va fi de cântec satul
Ca-n vremile copilărești!*

II.

*Ne-ai lăsat pe lume, doamne,
Ce să rădă de noi soartea
Și, când blestemăm și plângem,
Tu ne înspăimânți cu moartea.*

*Dar eu rād de ironia
Sorței pururea dușmane,
Când îți întâlnesc, copilă
Zâmbetele diafane.*

*Cu fășii îmi leg din suflet
Rânile ce mă omoară,
Când răsună lin, aproape
Cântul dulce de vioară.*

*Și când plin de ambrozie
Trece împrejur ulciorul,
Sunt un zeu, ce rostul lumii
Il dărâamă cu piciorul.*

I. U. SORICU

Apus de soare, după un tablou original al dnei Aurora Neamțu, din Roșcani, lângă Dobra.

Biletul de călătorie fără plată.

ION DRAGOSLAV

Mai erau câteva zile până în Crăciun, și trebuia să plec acasă. Și tocmai făcusem rost de 14 franci, pentru un bilet de cl. III. până acolo. Și, uf! Cum mă săturasem de plătit trenu. De patrusprăzece ani de când sunt în București, de câte ori vreau să mă duc acasă, să mă întorc, plătesc mereu la tren. Și încă cum, cu personalul, că de; n'am câștigat, nici odată, atâta ca să plătesc un „Express“. Așa că fac câte șapte-sprăzece ceasuri pe drum, în care intră și cele două trenurile, și tot cu cl. III-a, că nu-mi dă mâna să mă duc nici cu cl. II-a. Și în cl. III-a is bănci de lemn gol, când ajungi acolo, ți-s rupte coastele. Și urât e acolo; mai ales pe vreme rea, să te ferească Dzeu, intră oameni cu sape, cu noroi, scui-pă, fac fum de tutun prost, sămburi, fărâmaturi, coji, apă și frig, iarnă cât poțești, de ajungi și cu spinarea ghiată. Dar dacă ai pe cineva să-ți dea un bilet de tren, un bilet, măcar de cl. II-a, te bate fericirea: lasă că șezi pe canapea ca în salon, dar te duci cu orice tren poțești: cu „Expresu“ și în opt ceasuri, fără oprire la toate căruciumele, ești acasă. În sfârșit voeam să curm cu plătitul trenului; dacă plătesc și merg prost, încaltea să nu mai plătesc și să merg cum se cuvine. „Ce dracu, mi-am zis, toți politiciani, toate damele nostime, toți funcționarii dela ușier în sus, capătă câte un „Bilet de liber parcurs“ și eu, scriitor, societar al adunării Scriitorilor Români, în viață, și după moarte, tu care rumegi un articol și îl vinzi pe ce le trece printre degete directorilor de gazetă, tu, statue vie, să n-ai dreptul macar la un bilet de drum de cl. II-a?“ Nu, nu, un scriitor trebuie să aibă, măcar atâta înlesnire să se ducă și el cu trenu gratis. Ba, conductorul, șeful de tren și chiar controlorul să-și închipue că cine

știe ce persoană cu vază este că dnul ministru te-a dăruit cu un „Bilet de liberă călătorie“ și să-și ia șapca. De aceea mă hotărâi și eu, atuncea, să scociorâsc așa ceva; să cerșesc îngăduirea unui vagon de cale ferată, să mă primească ca pe un mosafir cum se cade dela București la Fălticeni, dacă nu și înapoi.

Dar, cum, că zău, nici un ministru nu mă cunoaște și nu cunosc nici un funcționar cât de mic, care ar avea puțința să-mi înlesnească asemenea bilet de vamă.

Ah, bilet de liber parcurs!, ce fericit, e omul care te are. Ce înfiorare de mulțumire sufletească nu simți când știi că fără să dai bani călătorești și tu pe drumul de fier, și mașina te duce ca fulgerul, ca pe sfântu Ilie birja lui, fără să dai bani. Te duce în triumf strigând și țipând pe la toate gările: „Fugiți, mă, că duc, pe cutare!“... Și roțile la mașină se învârt de parcă acuș, acuș se rup, și mașina găfăe, dudăe, calcă într-un minut aproape un kilometru, copacii în drumu-i i se clătină ca de vânt; stâlpii de telegraf trec unu după altul cât ai număra patru, și câmpul parcă îl șterge cineva, ori parcă-i numai o urzeală verde; și îți faci gând că atuncea de s'ar lovi de ceva, praf te-ar face, dar mergi, mergi și-ți pare rău că nu merge mai repede să ajungi unde ți-i dorul, în trei, în patru, în cinci ceasuri, hai... într'un minut; iar tu numai salți pe canapeaua „Expresului“ de-ți aduci aminte de mama ta când te băteau pe genunchi. Mai mult încă, căci mama nu te poate legăna în șir atâtea ceasuri. Și în clincănitul fierelor, în huruitul roților, parcă auzi o muzică, care-ți cântă până adormi. Și muzica asta cu atât îți pare mai plăcută cu cât știi că ai un bilet de liberă călătorie la tine. Așa e în totdeauna când ai ceva fără să dai bani, ai cele mai plăcute întipăriri și parcă zbori. Eu o știu de la asta, că de câte ori am câte un prietin care îmi dă o masă pe degeaba și nu scot un ban, parcă îmi crește inima, mă înveselește și mă face să vorbesc. Dar, ființarea nouă ce mi-ar da-o un bilet

Rațe, după un tablou original al dnei Aurora Neamțu.

de s'obodi călătorie n-o încercasem până atunci, de cât cu gândul. Și aș fi vrut, aș fi vrut de astă dată să am un bilet. „Un bilet să am; mi-am zis eu, n-aș cheltui cei patrușprăzece franci ce-i am pentru cl. III-a și aș fi mai bogat, mai vesel, sunt încredințat. Călătorește pe degeaba, ba mi-aș zice și m-aș întinde pe canapea de la 8:35' dimineața și la 5:40' după amiază, aș fi acasă. Dar așa chiar plătind mă sui la 7 dimineața și la 11 noaptea aș fi acasă: 16 ceasuri în șir!“...

Dar, cum să capăt biletul? Pentru asta îmi trebuia un om cu trecere măcar pe lângă un inspector de poliție, să-mi înlesnească un bilet. Și începui prin toți prietenii.

„Măi, dragă Nicule, nu cumva știi tu pe cineva care mi-ar da un bilet de liber parcurs?“

Că cela: nu, cela: nu. În sfârșit dădu Dzeu și dădu de un om care avea mare trecere pe lângă unul din marii zilei. Și-mi făcu o scrisoare către un referendar de la Casa Școalelor:

„Dragă Petrache!

Te știi *gentil*, și știi că ai mare trecere pe lângă administratorul tău: recomandă pe tânărul scriitor, Vărtovici, să-i dea un bilet de liber parcurs pe căile ferate“.

Al tău cu drag

I. Popescu

Secretarul băncii „Bucur Ciobanul“.

„N.B. Diseară te așteptăm, eu și nevasta, la un pocăr“.

I. P.

Cum căpătai biletul, parcă l-aș fi avut pe cel de tren în mână și, fuga cu el la dnul Petrache.

Ajuns la Casa Școalelor, la ceasurile 10:55' dimineața, după ceasul meu, că din nenorocire aveam un ceas, care nu merge, după nici un ceas din lume: e mai bohem de cât mine, trăește în alte sfere. Portarul îmi spune că nu poate deschide, de cât la 11 fix și că după ceasul lui sunt 10:40'. Așa ca să nu pierd un minut, pusei ceasul după al portarului și când se făcu 11 tocmai și întrai suflând ușor, că dăduse Dzeu și scăpai și din mâinile portarului, dar sus, mi se spuse că dl Petrache nu a venit. Așteptai 11 și un sfert, și jumătate, douăsprăzece fără un sfert. Uf!, în sfârșit la douăsprăzece fără cinci, sosi, parcă-l văd, un domn uscat, cu ochelari și bărbuță, îi dădu

hârtia, citi, se bucură de cunoștința mea și repede să între la dl Administrator. Ușierul spuse, că e ocupat, că are doi profesori și lucrează cu dânșii.

„Să stai, îmi zise, dl Petrache să se ducă domnii din năuntru și apoi. La douăsprăzece și jumătate chiar are audiență“.

— Cum nu, îi zic, oftând, stau. Cam mult, da ce aveam să fac. Mă mai plimbai prin sală, mai scoborii în stradă“ mă mai dusei prin grădina lui Cazavilan, până să făcuse douăsprăzece și jumătate. Fuga în un suflet înapoi. Dl Petrache, tocmai să gătea să iasă.

— Da unde ai fost, mă întrebă el.

— Eu? Pe aici. Am așteptat să se facă douăsprăzece și jumătate.

— Apoi nu-s douăsprăzece și jumătate, zise el, e unu fără un sfert, fugi fuga că am vorbit.

Mă dusei. Niște cucuoane tinere care țineau niște hârtii în mâni, nu știu ce vorbiră cu ușierul, că el le deschise ușa, iar cum mă văzû, îmi zise:

„Întri și dumneata?... Poftim, și făcu ușa cât eră de largă și întrai. Înăuntru niște bărbați și femei: unii vorbeau cu dl administrator — nu eră Dl Mihai Popescu — alții așteptau să între în vorbă. Din firea mea sunt cam retras, totdeauna stau la urmă, reținut de un sentiment ascuns, că nu e bine să te repezi așa la vorbă, când ai de spus un lucru atât de delicat.

Lăsaî să se strecore toată lumea, în care vreme o limbă de ceasornie-mobilă, îmi atrase luarea aminte: era unu fără cinci, repede îl scosei pe al meu, eră unu fără un sfert. Mai mare ciuda, îl îndreptai după acela. Lumea eși și rămăsei numai cu el; dar dlui își închise sertarul, își luă pălăria și îmi zise cu un glas familiar:

„Ce doriți?“

— Domnule administrator, îi spun eu cu glas răgușit, de greutatea sufletească ce simții la întrebarea lui, dl Petrache mi-a spus că v-a vorbit ceva despre mine. Eu sunt...

— Aa, zise el, dl Vărtovici, îmi pare foarte bine de cunoștință, și îmi întinse mâna. Am citit tot ce ai scris dta. Numai asta din urmă nu, cum îi zice...

„Cartea de povestiri“, îi grăii, scoțându-l din încurcătură, dar am să v-o aduc eu.

— Mersi! Mersi! Da vrei un bilet de liber parcurs?

Apus de soare, după un tablou original al dnei Aurora Neamțu.

- Da, dacă ați aveă unul, îi făcui eu rușinat.
- Vină dta, după prânz pe la patru.
- Dar, dacă nu m-o lăsă portarul.
- Te lasă“, zise el.

Și fără să mai vorbească ceva, eși, și eu după dânsul. În stradă chemă o trăsură și ne despărțirăm.

Până la patru mă aciuii, ca de obicei, la Terasa Oteteleşeanu tot uitându-mă la ceasornicul meu, pe care îl bănuiam că merge după cel al Administrației; când la cel de la „Independenta“ eră cu cinci minute înaintea celui al meu. Din fericire cum se făcui că tot al meu, cum a mers el, arătă ora 4 cu câteva minute înainte de cât cel amintit. Și astfel am plecat. Când am ajuns, eră patru și un sfert. Când să deschid, un geam de la ușă se deschide și acelaș cap de dimineață îmi grăi de astădată apăsător:

„Ce doriți?”

— Dl administrator mi-a spus să vin la ora patru.

— Dl administrator nu primește pe nimeni“, și închise geamul cu sgomot.

Rămăsei ca trăznit, înciudat și năcăjit: „Da moji, îi zic eu în gându-mi. Mitocan. Îl pune în slujbă să se poarte astfel cu lumea“.

În clipa asta o trăsură se opri și un prietin al meu, gazetar, se dădu jos din trăsură, dar bine îmbrăcat; dădu mâna cu mine; clămpăni la ușă, și iar geamul se deschide și mustăciosul își arătă fața *bucălată*.

— Dl administrator, e aici, întrebă prietenul?

— Da, aici, grăi mustăciosul, poftiți!.. Și prietinul intră.

— Mie de ce nu-mi dai drumul, îi zisei eu.

— Dumitale, nu-ți dau, grăi el tot aspru, și închise geamul cu sgomot.

Nu mult prietenul eși, ținând cu mâna ceva galben, îndoit în patru. Am priceput. Și mi-am zis: „Dacă

îmi dă drumul îmi dă și mie“. Și nu mai puteam de năcaz. Și am văzut, că îndată, ce a eșit, a întins ușierului, cu mâna în care ținea hârtia, ceva în palmă, pe care strângându-l tot cu aceeaș mână, își scoase chipiul șoptind:

„Vă salut!“ Și închise iar ușa cu sgomot.

M-am mâhnit de nu se pomenește și în capul meu începură să incolțească gândurile de ciudă și vorbele de năcaz, ca buruienile după ploae. La urmă, mi-am zis, să mă mângăi: „Las' pe mâne la 12 și jumătate; am să vin și am să-i spun, ce-am pățimit. Însă, totodată amintindu-mi că prietenul i-a pus ceva în mână, parcă m-am luminat, dar acum eră prea târziu, trebuia de la începutul începutului.

Până a doua zi, banii ce-i mai aveam de tren, au mai scăzut.

„De-acum s'a mântuit, mi-am zis: Să vreau să mă duc și nu pot“. Și parcă îmi părea rău că n'am plecat de când îi aveam întregi, și mi se părea acum locul meu de naștere la capătul pământului. Dar, iar m-am ogoit, și mi-am zis:

„Nu se poate, a dat ăluia, cum m-a vedeă, are să-mi deie și mie“.

Și a doua zi, după ceasul meu, fui la douăsprăzece și jumătate punct, acolo.

„De ce n'ai venit eri? îmi zise Dl administrator.

— Am venit, dacă nu m-a lăsat.

— Acum, nu pot, ai venit târziu. Și-mi arată ceasul; e unu fără un sfert. Repede mă uit la ceasul meu. Afurisit ceasornic, eră în urmă cu un sfert de ceas. Și repede îl pusei la unu fără un sfert. În vremea asta dl administrator sună și intră ușierul, căruia dlui îi zise:

„Să-i spui portarului că dlui, de câte ori și în ori ce vreme a veni, să-i deie drumul.

— Am înțeles! Și omul eși.

Iar mie-mi zise: vină după patru.

Roze, după un desen original al dnei Aurora Neamtu.

II.

Până la patru, îmi trecu os prin os de nerăbdare: stam ce stam și mă uitam când la ceasul meu când la cel de la „Independentă”. N-am mai lăsat să ajungă nici un minutar ora asta și la patru fără un sfert fui acolo. Clămpăni la ușa și geamul se deschise și mustăciosul se ivi, îl închise și-mi deschise ușa cu un: „poftim”, parcă ar fi dat drumul unui câne ce a degerat destul afară.

„N-am, îmi zise dl administrator, am încercat toate posibilitățile și n-am putut să-ți fac rost, dar să-ți dau un bilet cătră dl șef de cabinet, Ionescu, de la Interne. El îți face rost și te cunoaște. E băiat gentil.”

Peste cinci minute eșii cu scrisoarea către dl șef de cabinet de la Interne, dar și înșelat în așteptarea mea. Înșă nu m-am dat: glonț, după prânz mă dusei acolo. În curte, automobile, trăsuri. Ușa închisă, clămpăni: o altă față roșcovană cu mustați galbene și cu chipiul cu bențita albastră sau roșie — mai știu eu cum eră — se ivi.

Dl șef de cabinet, îi zic eu; am o scrisoare de urgență, să-i dau.

— Dați-o, s'o dau eu, grați roșcovanul.

— Nu, îi grăesc, trebuie s'o dau eu, în mână.

— Nu se poate. Citiți pe ușă.

În adevăr, dincolo de gratii, pe geam se citea pe o hârtie scrisă cu mâna:

„Anunțiu”.

Se aduce la cunoștința onor. Public, că intrarea persoanelor streine în biourile ministerului, nu poate fi accesibilă de cât de la orele 11½—1 p. m. Dl ministru primește audiențe marțea și sâmbăta; iar dl secretar general: lunea și vinerea.

Șef de cabinet

ss. Gogu Ionescu.

În clipa în care citeam, cu inima strânsă de părere de rău, și desnădejde foaia de hârtie, iată că

vine un prieten de al meu, gazetar, ras, gras ca un porc englezesc în două picioare, și bătui în geam.

Acelaș ochiu se deschise și iarăș fața roșcovană se ivi și întrebă:

„Ce doriți!”

— Dnul ministru e aici? întrebă prietenul.

Da, dar nu primește, uitați-vă pe geam că e scris.

— Da, da eu trebuie să întru.

— Nu se poate, grați portarul. N-am voie, de cât cu bilet de la dl ministru.

— Domnule, te mulțumesc, îi șopti încet.

— Cu părere de rău, dar nu pot.

— Sunt gazetar, vorbi el, după oare care gândire.

— Dacă-mi arătați cartea, poftim!”

Și gazetarul își scoase carnetul cu fotografia, cu cartea de la Sindicat, cu pecetea Redacției ziarului la care scrie, și a Sindicatului, — și care-i dă dreptul să călătorească cu prețul jumătate pe căile ferate și să între și în iad, — în fața căreia ușierul își scoase chipiul și deschise ușa cu un „poftiți”; după care se închise cu zgomot și cu cheia ca o ușă la o casă cu bani.

La asta, mintea mi se luminează de o nădejde: „să încerc și eu”... Și scotocindu-mă prin buzunare, scoasei carnetul cu fotografia mea și cu cartea de la Societatea scriitorilor, cu pecetea sindicatului nostru care-ți dă dreptul să intri și să stai în picioare la reprezentațiile Teatrului Național și a vorbi degeaba la adunarea societății, din Paști în Paști; când dl președinte este sănătos; și bătui în geam, care îndată se deschise și ușierul se uită întrebător.

„Și eu sunt scriitor, îi zisei. Poftim cartea.

— Nu pot, răspuse el, reclamați dlui ministru și dacă dlui... Și, cu asta închise geamul. Când numai ce aud gură pe scări și ușa deschizându-se și un domn tânăr cam de 23 de ani, smead, cu puțină mustață eși urmat de alți domni, toți cu ghiozdane. Întreb pe portar cine sunt:

„Apoi, dlui, și arată spre domn, e dl șef de cabinet”.

Apus de soare, după un tablou original al dnei Aurora Neamțu.

El nu băgă de seamă, dar eu mă luai după dânsul și îi zisei, scoțându-mi pălăria:

„Dvoastră sunteți dl Ionescu, șef de cabinet?... O scrisoare... Și i-o întinsei.

— Dela cine? mă întrebă.

— Dela dl administrator Cr...

— Aha!, făcû el; și cere vreun răspuns?

— Da, îi răspunsei.

— Apoi, n-am timp zise el; vino mâne la 11. Și băgă scrisoarea în buzunar fără s-o deschidă, apoi, suindu-se cu domnii ceia într'o trăsură, plecară.

Aice rămăseși uluit, mahnit. Toată lumea parcă se întorsese cu susu în jos. Mai erau două zile până în Crăciun și din banii de drum cheltuisem mai mult de jumătate. În sfârșit ce aveam să fac, să aștept. Toată noaptea n-am închis ochii sucindu-mă cu gândul și chemând ziua mai degrabă și a două zi, la 11 și fui la Interne.

„Acum, mi-am zis, dacă nu mi-a da, halal de mine!“...

Ușile erau deschise. Trăsuri și automobile cât lumea. Unu eșea, zece intrau. Am suit și eu scările. Și am întrebat de un aproad cu fața lată și brăzdată cu încrețituri ca un aluat boțit: „Unde e ușa dlui șef de cabinet.

— Ia, acolo, zise el, și-mi arată o intrare pe dreapta între alte două.

La ușa un vardist cu fața trasă și cu umerii obrajilor ca bătuți, da bilete și bilețele roșii și albastre.

„Dl șef de cabinet e aici? îl întrebai eu.

— Dl șef de cabinet, răspunse el, nu e aici; nu a venit azi.

În momentul ista intră o cuconiță cu pălăria mare ca o umbrelă, și cu pene albe, lungi ca lafele de pe o oae sălbatecă, sub care se ascundeă o față fardată împetriștată de niște sprâncene negre îmbinate, ca două lipitori și cu doi ochi scânteietori și plini de amăgeală.

„Dl șef de cabinet e aici? întrebă ea.

— Poftiți, răspunse vardistul și îi deschise ușa.

Atunci, am văzut pe dl șef de cabinet la masă.

„E aici, îi zisei eu.

— Nu e aici, răspunse el.

— Apoi, eu nu l-am văzut?

— L-ați văzut, dar eu știu că nu e aici... În sfârșit nu știu...

Și ochii i se duse spre partea de unde venea lumea de afară, și deschise ușa unui domn gras, ca o dospeală, cu pălărie moale, cu baston și cu o hârtie în mână, căruia vardistul îi și deschise ușa. Atunci am văzut bine pe șeful de cabinet: căpățina lui eră ascuțită ca un cap de ou și tunsă ca la băeți; tot părul eră lins în jos ca și floacele de pe un câne.

Dar, ce văzû vardistul, că plecă grăbit, undeva, prin sală: îl chemase cineva. Eu, și intrai și mă lovî o lumină: pe scaune și canapele domni și doamne. Un domn vorbea cu o damă în vrâstă, îmbrăcată în alb, ce ținea o coală de hârtie făcută sul în mâni; o damă grasă, îmbujorată și tânără, cu rochie de mătasă albastră cu dantele de la umeri până la poale, câtă să vorbească la telefon cu un domn ministru; dl șef de cabinet scriea niște scrisori.

Îl lăsai să mântue și așteptai.

Când le găti se uită în jur, mă trecû și pe mine în revizie și se opri la dama ce intrase înaintea mea.

Dnei se alătură aproape și îi vorbi nu știu ce, ca și cum ar șopti un isvor printre pietre când mai tare, când mai încet, cu sfielă și cu un zimbet îndulcitor și cu ochii scăpărători.

„Da, unde vreți, să vă duceți?“ o întrebă dl Ionescu.

Iarăș aceiaș vorbă neînțeleasă.

— Veniți, dvoastră, azi la mine, îi zise el rar, gânditor, la ora șase și jumătate seara, în strada Păunaș Nr. 15 bis.

— Așa, atunci bonjur, grăi ea, răsând și întinzându-i mâna albă și grăsulie ca un sucitor, și privindu-l vorbitor pe sub gene; ca și cum i-ar fi zis: „la-mi mâna cu totul“.

De acolo, veni la rând domnul ce intrase după dumnealui și nu știu ce îi vorbea, că dl Gogu făcea mormâind: „Hâm-hâm!“ Și mângălea cu tocul o foaie de hârtie; după care dădea din cap și zise: „Da, da! Așteptați că trebuie să vie, dnu Ministru, că e dus la „Lucrările publice“ și-și aruncă ochii la ciasornicul de lângă ușă: eră 12 fără un sfert. Scosei și eu ciasornicul, erau 12 trecute. L'am îndreptat și eu după acela, așezându-mă mai pe o canapea în fața biroului, doar, doar, m-o vedeă, în care vreme intră un om mic, îmbrăcat cu strae de întâ cadrilată, ponoșită, și cu cioc în barbă.

La asta dnu șef de cabinet bătū, oțărāt, cu mâna în masă, sună. Un băiat gras, tânăr și mic de stat, îmbrăcat în uniformă albastră cu nasturi, intră.

„Am spus odată pentru totdeauna, să nu mai lăsați lume la mine, când nu-i audiență, și nu mă înțelegeți! — răcni dnu șef de cabinet.

— Eu n'am fost aici, domnule șef, răspunse omul, am lăsat pe sergent. Și vru să iasă.

— Stai! îi zise șefu. Și, încrunțat, luând o foaie de hârtie scrise nu știu ce și i-o întinse băetanului. „Na, și-o lipește chiar acum, pe ușă“.

Apoi, rotind ochii împrejur, se îndreptă spre cel ce venise:

— Ce dorești?

— O scrisoare...

O deschise, citi. După asta desfăcū ghiozdanul și scoase un carnet cu foi verzi, la care inima mi se încălzi și tresări, dar el se uită la mine și iute, îl băgă înapoi. L-am cunoscut: erau bilete de tren, clasa II-a; iar celui cu cioc îi glăsui:

— Să vii deseară, la ora șase, la mine acasă, în str. Paunași Nr. 15 bis., dar *fix* la șase. Dacă vii peste șase nu mă mai găsești acasă.

— Bine, domnule, vă salut, grăi cel cu biletul ploconindu-se și eși.

Eu, la vederea biletelor, mă alăturai de masă.

— Dta? făcū el la mine.

— Eu, zimbindu-i cu rușine, și scarpinându-mă ca de obicei în cap, îi zisei: „Scrisoarea cea de eri...“

— Ahă, făcū el: N'am. N'am de loc. N'au venit de la Imprimerie. Peste câteva zile. Vinō d-ta după sărbători. N'am!...

N-am zis nimic. L-am aruncat o căutătură nu știu cum, l-am salutat și am plecat. Eram ca beat. Mi se părea că-s pe vârful unui munte, desbrăcat și mă bat toate vânturile și că unu mi-ar fi dat un pumn și mai-mai să mă dea în o prăpastie, iar pe suflet se așeză ceva jignitor, și greu ca o bucată de aramă și par'că mă gătuiă, iar după puțină gândire mi-am zis lăcrămat: și-a bătut și ista joc de mine. M-am căutat în buzunar: eram nenorocit.

Vezi, mi-am zis, dacă plecam de acuma trei zile, eram acasă cu cl. III-a să mă fi dus. Așa nu mă pot duce nici așa. Și par'că se puse pe suflet o negură groasă ce-mi luase lumina, și gândul de a ști ce ar putea fi până în seară cu mine. Și ca mueat de o bătae plecai spre casă.

Dar de odată, par'că negura cea fu străpunse de un fulger: un gând vitejesc dusei acasă, luai niște cărți, un palton vechi, un pardiseu ce nu mai nă-

dăduiam să-l port, niște haine de vară, și la telah, la „Taica Lazăr“, și pe deasupra și iubitul meu ciasornic, și am făcut suma, iar seară pela orele 11 călătoriam în obicnuitul vagon de cl. III-a, în fum de tutun, în frig, și geamuri înghețate și lume multă de n'aveai încotro să întorci un picior.

De atunci, de câte ori n-am bani și e vremea să plec acasă, și e nevoie să cer un bilet de drum de fier de la cineva, par'că îmi bate unul o țintă în frunte și un cui îndoelnic și silnic în inimă și pașii mi se îngreuniază și am o intipărire, de par'că miros amoniac.

O O O

Sonet

De vrei să urci la cer, plătește vamă!...

Sărmane om cu visele-ți nebune

De-ai fost vreodată fericit îmi spune

N'ai stat din sbor străfulgerat de teamă?

Când îți părea viața o minune

N'ai auzit atunci cu glas de mamă,

Din adâncimi pământul cum te chiamă

Din înălțimi cercând să te adune?!...

Nu ți-ai simțit deodat curmat avântul?

Și de-ai ținut să mai trăești navte

Porniși din nou domol pe calea dreaptă!...

Azi cât de sus te-ai ridică, pământul

În veci căută-va să-ți aducă-aminte

Să te cobori la sânul ce te-așteaptă!...

ZAH. BÂRSAN.

O O O

SĂPTĂMÂNA LITERARĂ

D. TOMESCU

S'a spus deatâtea ori, și-am fost printre cei din-tâi cari au spus, că ne găsim într'o epocă de anarhie literară. Din toate părțile au dat năvală nechemății cari caută cu orice preț, să se bucure de cât mai multe foloase în mijlocul unei atmosfere din care-au știut să gonească și cea mai mică urmă de ordine și de disciplină. Astăzi înnotăm în praful dezordinii depline și nu mai auzim decât doar țipătul desmățat al reclamei care se oficiază după un cod iscusit în fața unui public dezorientat. Întreaga noastră viață literară a fost cucerită de către oameni cari știu să înlocuiască talentul literar cu *strategia literară*. Și oamenii aceștia sunt cu atât mai primejdioși, cu cât au la spatele lor ziare și reviste de-o întinsă popularitate menite să întrețină tocmai această atmosferă de anarhie în care ei, nechemății, pot să utilizeze *strategia literară* pentru scopuri cari nu privesc literatura. Sânt ani de zile, de când cutare versificator nu face altceva decât să se îndeletnicește cu madrigaluri pentru inelele și fustele cocoanelor, și, cu toate astea, în virtutea unei minunate strategii, versificatorului nostru, sprijinit de cunoscuta revistă a dezordinii literare, a cutezat, fără să aibe în obraz nici cea mai mică tresărire de rușine, să se ridice și el împotriva Academiei române, împreună cu alți „diștinși respinși“.

pentru că aceasta nu i-a premiat un sărman volum de versuri început la tinerețe și sfârșit la bătrânețe. Și sunt atâția alții, cari, fără să fi izbutit să adoage ceva la avuția noastră literară, se silesc totuși din răspuțeri să pună literatura în slujba celor mai meschine interese ale unui om. În numele literaturii, îi vei vedea cerșind pe la ușile Ministerelor; în numele literaturii, îi vei auzi cerând sprijinul Statului; în numele literaturii, îi vei întâlni făcând afaceri cu cinematografe, și tot în numele ei, îi vei întâlni ținându-se după ispititorul foșnet de rochie al cutărei doamne din capitală. E o nemaipomenită coborâre a cuvântului de literatură. Și tocmai în clipa asta se găsește un cronicar de gazetă care anunță, cu o nestăpânită bucurie, „agonia criticii“ în țara românească. N-am să cercetez acum dacă, într'adevăr, în țara românească putem înregistra o „agonie a criticii“ literare. Ceia ce mă interesează pe mine e atitudinea pe care-a avut-o Ardealul în cei din urmă doi ani față de anarhia literară din România. Mă interesează această atitudine, pentru că întotdeauna am văzut în publicul cetitor din Ardeal o trainică piatră de rezistență de care se vor sparge toate aberațiile literare din România.

D-Voastră nu știți că pentru fiecare scriitor dela noi e un ideal să poată pătrunde în lumea cetitoare din Ardeal și multă vreme am avut credința că în clipele acestea de aberații, de dezordine, de invazie a nulităților și de înlocuire a talentului prin strategie, Ardealul va trebui să aibe înalta misiune de purificator al atmosferei noastre literare. Lucrurile încă nu s'au petrecut așa cum am fi dorit noi. Intransigența pe care într'o anumită clipă, ați întrebuițat-o în chipul cel mai zgomotos cu putință față de unele moravuri și apucături dela d-voastră, n'ați întrebuițat-o și față de moravurile literare din România, pe care le cunoșteți, dar pe care nu le-ați înfierat niciodată. Și revistele și zărele D-Voastră s'au distins printr'o vădită lipsă de curaj, iar uniori și printr'o surprinzătoare curtenire, față de oameni și față de manifestări care-ar fi trebuit să primească de aci, din Ardeal, disprețul și osânda cuvenită. Știu, că ani dearândul, foiletonul de critică literară al „Tribunii“ a fost încredințat dlui Ilarie Chendi. D-sa, cu toate greșelile pe care le-a săvârșit uniori, a știut, ca

informator al Ardealului, să țină pept tutulor năzbâtiilor care cercau să străbată la D-Voastră în numele literaturii românești. Nu vom uita niciodată articolele d-sale îndreptate împotriva așa zișilor simbolști. „Tribuna“, „Țara Noastră“ și „Luceafărul“ au împlinit, mulțumită gustului literar și temperamentului de luptător neostoit al dlui Chendi, o strălucită acțiune de orientare literară a publicului cetitor din Ardeal. Astăzi însă, împrejurări neașteptate au silit pe dl Chendi să se retragă penfru câțeva vreme din vălmășagul luptelor literare unde-și crease un loc spre care nu știu cine-ar cuteză să se îndrepte. Îl dorim cât mai curând în rândurile noastre de luptă, și, totdeodată, dorim ca Ardealul să aibe un rol hotărâtor în acțiunea de clarificare a acestei epoci literare. Faceți din iubirea D-Voastră cea mai înaltă răsplată pentru adevăratele talente literare, iar din disprețul d-voastră, faceți bici necruțător pentru cei cari de-atâta vreme nimicesc prestigiul literaturii românești. Și din iubirea și din disprețul d-voastră, se vor desprinde indicații care oricând pot să ajute tendințelor noastre de înlăturare a dezordinii literare.

O O O

Se tângue-un clavir...

*Se tângue-un clavir în noaptea albă
Și iar mi-apare 'n gând frumoasa moartă...
Odaie tu, încue-mă în tine,
Că desnădejdea mi-a ajuns la poartă...*

*Revolta iar și-a ascuțit pumnul,
Odaie tu, încue-mă în tine...*

*Un negru câne-mi doarme lângă ușe
Și moartea într'o curte e cu mine...*

*Mă chiamă, vai, mă chiamă-atâtea drumuri
Dar toate mint și viața mi-o înșală...
Odaie tu, încue-mă în tine
Și schimbă-te în peatră sepulcrală...*

A. COTRUȘ

Congresul studentesc.

Va să zică am ajuns și aici cu un pas înainte. De unde congresele studentești de acum zece și mai bine de ani se isprăviau cu certe și disbinări, de multeori chiar cu interesante deprinderi brachiale, până ce se sistară, soborul de acum al studentimeii a fost de o ținută nespuse de vrednică și sărbătorească. Cetatea Banilor — acea Craiova, de unde a pornit odinioară cel dintâi înfăptuitor, și totodată cel dintâi mucenic al unei idei mari, — ne-a arătat toată dragostea, ce se poate arăta tinereilor vârstare ale unui neam. Ne-am întors plini de încredere și hotărâți, și mai mândri decât oricând, căci ne-am întors cu convingerea că suntem, putem fi, și trebuie să fim și noi atomi folositori vetrelor de unde am pornit. Atârnă numai de vrednicia noastră...

S-a făcut o scurtă privire și asupra situației psihologice și materiale a studentului ardelean, s-a ținut samă și de ființa și rostul lui în cadrul programului de activitate a tagmei. S-a scos la iveală, că nu educația școlară și științifică ne lipsește, ci ceva cu mult mai însemnat: *educația națională*, și că direcția acestei educații numai condusă de fruntașii mișcărilor noastre politice poate fi urmată cu deplină izbândă. Trecutul e cel mai bun îndrumător în privința aceasta. Și nădăjduim, că se vor face toți pașii necesari pentru îndreptarea acestei greșeli. Căci fără îndrumarea morală din partea celor cu vază, nu se va putea ajunge așa curând la scopul frământărilor noastre de azi, care-i unitatea sufletească a studenților români de pretutindeni, întâiul și cel mai mare pas spre unitatea întregului nostru neam de 14 milioane.

În vederea acestui scop mi se

pare de o însemnătate și mai mare motiunea primită cu ovații de către congres și adresată guvernului român, și care glăsuia astfel:

„Studenții români de pretutindeni, întruniți într-al doilea congres național cultural la Craiova, roagă guvernul român, să intervină la statutele învecinate, ca universitățile lor, să considere de egale și valabile semestrelor audiate la universitățile din București și Iași“.

Cu mari nădejdi și multă însuflețire a fost făcută rugarea asta din partea noastră. O să ni se deschidă și nouă, celor sărăcuți, sălile cursurilor dlor Iorga, Cuza, Măndrescu și Pârvan etc. Și-o să ni se deschidă și mai larg sufletul pentru primirea crezului neamului nostru, unul și nedespărțit.

De acest crez am fost pătrunși în tot ce-am isprăvit la congres, a-

cest crez ne-a condus atunci, când din sărăcia noastră, am ținut și noi Ardenii un cuiu pe steagul fraților noștri macedo-români și mai năcăjiți decât noi și acelaș crez s-a înălțat biruitor atunci când sala dela „Armonia“ a izbucnit în ropote nebune, apoi în acordurile de oțel ale imnului „Pe-al nostru steag e scris: unire“...

Da, da, Pe-al nostru steag e scris: unire. Dar până la unire trebuie muncă și statornicie întru ideal!

VASILE STOICA.

Romanul românesc.

În văzduhul îmbălsămat al Buștenilor, în liniștea verde a acestui cuib al Carpaților am petrecut o vară folositoare și frumoasă. Am citit o mulțime de volume de ale scriitorilor noștri noi și vechi și m-am bucurat din suflet constatând că proza românească a ajuns la o perfecțiune așa de mare. Concisie, limpezime, ritm, — avem în această privință foarte puțin de invidiat neamurile din Apus. Nuvela și povestirea sunt un gen în care scriitorii noștri îi egalează aproape pe francezi și îi întrec cu siguranță pe germani. În literatura noastră numărăm câteva nuvele și povestiri cu care ne-am putea prezenta oricând în literatura universală, fără teamă de a fi respinși. Nu voesc să pomenesc nici nume de scriitori, nici titluri de cărți; publicul cetitor îi cunoaște desigur și fără să-i numesc.

Da, am avut și avem nuveliști eminenti. Romancierii însă nu am avut și nu avem nici azi. De ce să nu scriem acest lucru de care ori și cine e convins în sufletul său? Ne-ar fi imposibil să cităm un roman desăvârșit, care să merite pe deplin calificativul de capo-d'operă. Nici unul din romanele cari s-au scris până azi, nu prezintă acea amploare de sentimente și de cugetări, acea caracteristică fericită a unei epoci sau a unui neam, care deosebește romanele țărilor cu o civilizație mai veche. Romanelor noastre — cari s-au scris — le lipsește armonia. Găsim, cetindu-le, pagini admirabile, dar numai pagini detașate. Ele nu se leagă între dănselle pentru a forma în ansamblul lor o arhitectură complexă și perfectă. Un strein ar căuta înzadar să cunoască dintr'însele sufletul unui neam întreg. Ele nu sunt ecoul puternic al unei epoci sau al unui popor.

Însemnează aceasta că trebuie să

ne dezolăm? De fel. Să lăsăm timpul să închege bine sufletul românesc, așa de risipit deocamdată, în superba-i muncă civilizatoare, și atunci se va găsi o minte luminoasă care să adune în pagini nemuritoare bucuria, jalea, speranțele și geniul neamului din care facem parte. Deocamdată el este în primăvara existenței lui; semințe generoase fecundează în tinărul său pământ. Vara civilizației românești va coace rodul. Și mărturisesc că faptul acesta ar trebui să ne bucure adânc. Câte neamuri, azi în toamna existenței lor, n-ar dori să fie în locul nostru! Ar avea atâtea de așteptat și de sperat, atâtea zile calde și senine, cu cer albastru și soare strălucitor, în locul dezolantei ierni cătră care fatal se îndreptează. Căci este o consolare fără seamăn să fi un popor tânăr și viguros: profesorii îi invidiază pe elevii lor pentru viitorul lung și larg ce se deschide în fața lor.

Numai popoarele care se apropie de maturitate pot numără romane desăvârșite în literatura lor. Și aceasta se esplică ușor, romanul fiind oglinda fidelă a unei societăți cu desăvârșire organizată și definitiv ficsată, în care elementele nu mai flotează încoace și încolo, ci își au locul lor bine stabilit de un trecut cultural bătrân. Numai astfel, romancierul poate crea *tipuri* complete și precise, în inima cărora să se zbată pasiunile unui neam întreg. Altfel, se creiază numai simple siluete.

Ce pildă mai bună putem invoca în favoarea acestei teze, când ne ocupăm de neamul românesc, decât amintind teatrul marelui nostru Caragiale? Vedeți personagiile create de el, cât de desperate sunt și cum sufletul lor nestatornic se zbuciumă de zeci de sentimente și de idei, de frânturi de sentimente și de idei ne-coapte, care nu au avut încă vremea să se identifice, să se adapteze mentalității lor. Geniul maestrului răposat a știut să cuprindă cu o artă pe care cu greu am putea-o înlocui, tână și nestatornică noastră societate. Dacă poporul nostru ar fi un popor matur, deci bine încheat, fiți siguri că un Caragiale ar fi creat fără greutate tipuri compacte și grele, de talia unor Hamlet, Faust, Alcest sau Borkmann. În literatura noastră bunăoară un Rică Venturiano se poate numi un *tip*, fiindcă el este reprezentantul admirabil studiat al unei clase din societatea noastră; în literatura internațională însă el ar fi socotit ca o siluetă, fiindcă nu cu-

prinde destule laturi ale omului universal.

Suntem un popor tânăr încă, aceasta este un fapt. De ce să nu o recunoaștem dintr'odată și fără șovăeli? Să ne bucurăm, dimpotrivă, de viața lungă și glorioasă pe care o avem de așteptat. Ce n-am făcut vom face, vom scrie ce n-am scris până acum. Vom avea romancierii noștri, și când aceasta va fi, Europa ne va cunoaște mai bine sufletul și va rămâneă uimită de comorile de frumusețe, de senzibilitate, de armonie și de gust artistic pe care îl păstrăm în noi. Și nu cred că exagerăm când presupunem că romanul românesc, când el se va realiza, va provoca în literatura internațională o revoluțiune și mai însemnată decât aceea produsă acum câteva decenii de romanul rus. Ceea ce a izbit popoarele apusene în operele lui Tolstoi, Turgheniev și Dostoievski a fost acea poezie brumoasă și profundă a sufletului slav. Noi, poezia aceasta o posedăm deasemeni; dar pe lângă ea mai avem, ceea ce lipsește Rușilor: conciziunea, limpezimea și ordinea geniului latin.

D. M.

○ ○ ○

Cărți primite la Redacție:

Vasile Greciuc: Utracvismul la liceele românești din Bucovina.

Ion Lupean: Vlăduțul mamei, piesă pentru popor.

Anuarul societății pentru fond de teatru român.

○ ○ ○

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

Mai multora. Ghicirurile trimise nu le putem publica din lipsă de spațiu și fiindcă desemnurile sunt slabe.

A. P. Acelaș răspuns. Nu prea avem loc și e foarte primitivă.

I. Ch. „A fost de mult“ e foarte copilăroasă și sub nivelul lucrărilor, ce se pot publica în reviste. Judecă și dta:

„Și fata asta fragă (?)

„Vezi bine, mi-a fost dragă

„In vârsta-mi de copil“.

Gh. F. Dupăcât ni se pare nouă licăririle din trecut încă nu s-au încheat în ceva mai bun. Caută să nutrești mai bine focul, să nu rămâi la licăriri numai.

P. F. Nepublicabilă.

În urma speselor mari ce le reclamă redactarea revistei noastre, suntem nevoiți a rugă din nou pe onor. noștri abonați să-și achite fără amânare restanțele și să reînnoiască abonamentul!